

Karl Löfmark
Näringslivsutvecklare
0768-871824
karl.lofmark@skane.se

YTTRANDE

Datum 2024-05-20
Ärendenummer 2024-POL000180

1 (7)

Adressat
Klimat- och näringsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
helena.stromback@regeringskansliet.se
KN2024/00705

Remiss. En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap (SOU 2024:19)

Region Skåne har i egenskap av remissinstans tagit del av delbetänkandet från *Utredningen om näringslivets försörjningsberedskap, En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap* (SOU 2024:19) och lämnar härmed följande remissvar.

Övergripande kommentarer

Delbetänkandet innehåller ett förslag på en ny beredskapssektor Industri, bygg och handel med huvudargumentation att det är tre viktiga samhällsfunktioner med ett beroendeförhållande sinsemellan.

Vidare föreslås att Tillväxtverket utses till beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet för den nya sektorn samt att Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Boverket utses till beredskapsmyndigheter inom sektorn.

Utredningen har väl beskrivit ett område som saknat en fullgod beredskapsorganisering och argumenterat väl för förslaget inriktning och avgränsning. Region Skåne delar utredningens samlade behovsbeskrivning samt även förslagen på åtgärder.

Region Skåne anser vidare att för att kunna säkerställa bästa möjliga funktionalitet i den nya beredskapssektor är det av största vikt att ansvarshierarkin som föreslås är på plats och fungerande i fredstid vilket även särskilt poängteras i delbetänkandet, ”vi ser det som uteslutet att beredskapsansvaret ska ges till en myndighet som inte har ansvaret i fredstid”.

Region Skåne vill som komplement till frågan om beredskap lyfta vikten av en långsiktig fysisk planering som stödjer beredskapsförmågan. I detta sammanhang

kan Region Skånes regionplaneuppdrag och ansvar för regional fysisk planering ha betydelse för Skånes motståndskraft och återhämtningsförmåga vid kris och ytterst krig. Region Skåne vill särskilt lyfta Skånes utsatthet för erosion och översvämning som riskerar att påverka samhällsviktig verksamhet och infrastruktur.

Region Skåne ansvarar för den regionala fysiska planeringen i länet och har genom detta ett regionplaneuppdrag enligt plan- och bygglag (2010:900). Genom regionplaneuppdraget arbetar Region Skåne med att tydligare koppla samman det regionala utvecklingsansvaret och kommunernas översiktsplanering. Dessutom utgör Region Skåne formell remissinstans avseende översiktsplaner enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) avseende riktlinjer för bostadsförsörjning.

Region Skåne anser det relevant och effektivt om det i sektorssamordningsuppdraget för Industri, bygg och handel finns ett dialog- och koordineringsansvar med ansvariga RUA för regionplaneuppdraget.

Författningsförslag (kapitel 1)

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

- 1:1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2008:1233) med instruktion för Sveriges geologiska undersökning
- 1:2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket
- 1:3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket
- 1:4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

De förslag som anförs i detta kapitel syftar till att justera regelverket så att utredningens förslag (kapitel 2) har tillbörlig förankring i författningsförordningen.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

De förslag som utredningen anför tillstyrks

Utredningens förslag (kapitel 2)

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

- 2:1 En myndighet med ansvar för industripolitiken – även i fredstid
- 2:2 En ny beredskapssektor för industri, bygg och handel
- 2:3 Tillväxtverket utses till beredskapsmyndighet
 - 2.3.1 Tillväxtverket ansvarar för beredskap inom industri och handel
 - 2.3.2 Tillväxtverket ansvarar för reparationsberedskap
 - 2.2.3 Behov av renodling av Tillväxtverkets uppgifter
- 2:4 Sveriges geologiska undersökning utses till beredskapsmyndighet
- 2:5 Boverket utses till beredskapsmyndighet
 - 2.5.1 Boverket ansvarar för byggnads- och reparationsberedskap
- 2:6 Tillväxtverket utses till sektorsansvarig myndighet

Region Skåne välkomnar att utredningen lyfter fram industrins betydelse och utgångspunkten att all samhällsviktig verksamhet med koppling till industri är, direkt eller indirekt, beroende av såväl privata som bolagiserade statliga företag. En konsekvens av denna utgångspunkt blir behovet av att skapa en helt ny beredskapssektor för industri, bygg och handel. Utredningen ser det som uteslutet att beredskapsansvaret ska ges till en myndighet som inte har ansvaret i fredstid vilket möjliggör för en fredstida succesiv och förmågehöjande omställning och anpassning av den inhemska industriproduktionen så att en utökad produktionsförmåga av samhällskritiska produkter kan upprätthållas även vid systematiska störningar.

Genom att ge Tillväxverket samordningsansvaret för beredskapssektorn industri, bygg och handel skapas utmärkta förutsättningar för att bygga in beredskapsperspektivet i de ordinarie program- och finansieringsinstrument som myndigheten administrerar. Det är en nödvändighet att det skapas kraftfulla ekonomiska incitament för svenska industriföretag att medverka till den fredstida produktionsomställningen som krävs för att skapa en ökad förmåga att möta kommande kriser. I detta perspektiv är förmågan och kraften i det regionala utvecklingsuppdraget centralt för att utveckla affärsdrivna och konkurrenskraftiga produktionsstrukturer som även fungerar vid strukturella störningar, kris och ytterst krig.

Den föreslagna nya beredskapssektorn spänner från materialförsörjning, via industriell produktion, till distribution ut till slutkund men även förvaltning och reparation via byggnads- och reparationsberedskapen. Denna ansvarskedja återspeglas i förslaget att utnämna Sveriges geologiska undersökning, Tillväxtverket och Boverket till beredskapsmyndigheter.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

De förslag som utredningen anför tillstyrks.

Vid förslag om normgivningsbemyndiganden är det väsentligt att dessa kopplas till principerna om finansiering.

Överväganden om ytterligare åtgärder för en ökad försörjningsberedskap (kapitel 3)

De kommentarer som anføres i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

3.1 Varför behövs fler beredskaps- och sektorsmyndigheter

3.2 Andra viktiga samhällsfunktioner med betydelse för sektorn Industri, bygg och handel samt för näringslivets försörjningsberedskap generellt

3.3 Ansvaret för kemikalieförsörjningen bör lösas skyndsamt

3.4 Fristående beredskapsmyndigheter av särskild betydelse för sektorn Industri, bygg och handel samt för näringslivets försörjningsberedskap generellt

3.4.1 Upphandlingsmyndigheten

3.4.2 Kommerskollegium

3.4.3 Tullverket

3.5 Samverkan mellan stat, region och kommun behöver förbättras

3.6 Nya samverkansformer mellan näringslivet och offentliga aktörer behöver tillskapas

3.7 Regelverket för försörjningsberedskapen kan behöva konsolideras och renodlas

Offentlig upphandling är inte bara en kvalitets- och konkurrensgarant utan också ett verktyg för offentlig sektor att strategiskt stödja och utveckla samhället i önskad riktning. Idag används offentlig upphandling huvudsakligen som ett administrativt stöd inom myndigheter och offentliga organisationer men därutöver finns en betydande outnyttjad potential i att också använda offentlig upphandling som ett strategiskt verktyg för att stimulera hållbar utveckling och resiliens.

Genom att säkerställa att rätt kriterier används för urvalet kan en offentlig upphandling stödja den produktion och affärsförmåga som exempelvis utvecklar resiliens och beredskap i samhället. Denna förmåga kan användas som en

betydande kraft i strävan att skapa en välfungerande svensk industri som också har förmågan att fungera i kris och ytterst också i krig.

Princip om proportionalitet bör beaktas i detta sammanhang då beredskaps- och förmågehöjande åtgärder också kan vara kostnadsdrivande samt särskilda villkor kan medföra begränsade alternativ och konkurrens.

Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) är redan i nuläget underfinansierad avseende den statliga ersättningen i förhållande till regleringen. Att införa nya eller mer omfattande ambitioner förutsätter ytterligare finansiering.

Region Skåne kan se en risk för att utredningens formulering om tillägg ”samt viss annan informationsskyldighet” i LEH kan komma att omfatta mer än informationsskyldighet avseende regionens behovsanalys av försörjningsviktiga varor och tjänster. Detta bland annat i förhållande till vad en ökad informationshantering, som identifiering av varor, tjänster och företag samt prioritering av användare, flöden och verksamheter, kommer medföra för regionerna. Utredningens förslag innebär även betydande krav på regionernas säkerhetsarbete relaterat till såväl informations- och uppgiftshantering avseende verksamheternas behov som digitala systemstöd. Region Skåne ser det som väsentligt att information och kunskap systematiskt såväl förs till nationell nivå som tillbaka till de regionala och lokala nivåerna för att uppnå en ökad och sammanhållen försörjningsförmåga/-beredskap. I detta sammanhang är det också av vikt att det finns dialoger på olika nivåer mellan berörda parter för att få med olika tvärssektoriella perspektiv. Det bör göras en tydlig analys av vilken information som kan inhämtas genom befintliga informationskällor/-kanaler innan uppgifter efterfrågas av de olika aktörerna. Processen för informationsinsamling bör rimligen utformas digitalt på ett standardiserat och effektivt sätt så att uppgifternas kvalitet, tillförlitlighet och jämförbarhet säkras. Även exempelvis marknadsmässiga effekter bör beaktas avseende åtgärder kring lagring, upphandling respektive samverkan med flera. Det bör även uppmärksammas faktorer som affärsmässiga säkerhetsaspekter, konkurrensförhållanden och marknadsneutralitet.

Region Skåne påtalar att samverkan med näringslivet är ett uppdrag inom det regionala utvecklingsansvaret. Ett tydligt och väldefinierat nationellt myndighetsansvar och tydlig rollfördelning krävs för att Sverige vid en kris ska kunna koordinera, samordna och ge stöd till näringslivet. En på förhand beskriven rollfördelning och resurstillgång skapar förutsägbarhet och förtroende i den reaktiva beredskapsförmågan. Därutöver finns det ett behov att kunna samverka med näringslivet för att bidra till att upprätthålla samhällskritisk produktion.

Regionalt utvecklingsansvarig (RUA) har i hela Sverige en kontinuerlig kontakt med det regionala näringslivet och kunskapen om dess kapacitet och förmåga, kunskaper som är centrala när det gäller att förmå samhället att ställa om vid händelse av kris. Sverige har en möjlighet att i fredstid proaktivt utveckla kritisk industriproduktion och dessutom göra det som en insats som bidrar till samhällets hållbara omställning och som stärker konkurrenskraften, men då krävs det att den ansvariga myndigheten i vardagen jobbar med näringslivet i en bredd av frågor, vilket medför att RUA borde ha en tydlig roll i samverkan med näringslivet.

Det finns betydande samordningsvinster att hämta genom att koordinera beredskapsarbetet med insatser som görs för att möta den hållbarhetsutmaning som hela samhället står inför. Behovet av att öka användandet av restflöden från skogs- och jordbruk, utveckla den lokala produktionsförmågan både vad gäller livsmedel och industriprodukter samt att medvetandegöra konsumenterna om vikten av stärkt självförsörjningsförmåga allt detta tjänar både beredskaps- och hållbarhetssyften.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslag 3.1, 3.2 och 3.3 tillstyrks.

Förslag 3.4.1 välkomnas och tillstyrks med tillägget att ett strategiskt utnyttjande av offentlig upphandling kan ge en betydande positiv effekt i samhällets arbete med att återskapa en beredskapsförmåga inom industri, bygg och handel. Princip om proportionalitet bör beaktas i detta sammanhang då beredskaps- och förmågehöjande åtgärder också kan vara kostnadsdrivande samt särskilda villkor kan medföra begränsade alternativ och konkurrens.

Förslag 3.4.2 och 3.4.3 tillstyrks.

Förslag 3.5 och 3.6 välkomnas och tillstyrks med tillägget att förmågan och kunskapen som regionerna som RUA (Regionalt Utvecklingsansvarig) besitter är avgörande för att effektiva samverkansformer mellan näringslivet och offentliga aktörer ska kunna upprätthållas och utvecklas.

Princip om proportionalitet bör beaktas i detta sammanhang då beredskaps- och förmågehöjande åtgärder också kan vara kostnadsdrivande samt särskilda villkor kan medföra begränsade alternativ och konkurrens

Förslag 3.7 tillstyrks.

Konsekvenser av utredningens förslag (kapitel 6)

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.5 Konsekvenser för kommuner och regioner

Region Skåne menar att tillkommande uppgifter enligt utredningens förslag och samverkan med fler beredskapsmyndigheter kan medföra ökade kostnader som rimligen inte kan anses vara av begränsad omfattning utan bör analyseras vidare. I synnerhet relaterat till att Region Skåne i tidigare remissyttranden inom område försörjningsberedskap har lyft att det finns underfinansiering i relation till exempelvis lagen om lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Region Skåne framhåller att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas samt att det finns behov att utreda vidare eventuella direkta respektive indirekta ekonomiska konsekvenser för regionerna relaterade till utredningens förslag.

Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2025, vilket kan uppfattas bli en utmaning i förhållande till behov av förberedelsestid samt utifrån ett samhälle som blir alltmer komplext med fler och starkare beroenden mellan olika aktörer och funktioner.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslag 6.5 tillstyrks med tillägget att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas och att tillkommande uppgifters ekonomiska konsekvenser ska utredas ytterligare.

Region Skåne
Regionala utvecklingsnämnden

Anna Jähnke
Ordförande

Anna Petersson
Utvecklingsdirektör